

Schei toch uit met je excellentie!

Er begint een jachtige sfeer te hangen op scholen. Vakanties worden ingekort en examens zwaarder gemaakt. De ambitie om leerlingen, leraren en scholen excellent te laten presteren duurt voort. Zijn we op de goede weg?

DOOR JACQUELINE BOEREFIJN

Excellentie is een term die het risico loopt tot op de draad versleten te zijn nog voor een substantieel deel van onze scholen het predicaat in bezit heeft. Verplichte eindtoetsen, publicatie van Cito-scores en lokale, landelijke en internationale rankings veroorzaken onzekerheid en angst. Ook een school die zich heeft vrijgekocht met het predicaat 'excellent', kan volgend jaar gewoon lager op de ranglijst terecht komen. De route die op dit moment uitgestippeld wordt richting de gewenste excellentie is een riskante.

Cijfer	Qualification	Nederlandse omschrijving
10	excellent	<i>uitstekend</i>
9	very good	<i>zeer goed</i>
8	good	<i>goed</i>
7	amply sufficient	<i>ruim voldoende</i>
6	sufficient	<i>voldoende</i>
5	almost sufficient	<i>matig</i>
4	insufficient	<i>onvoldoende</i>
3	low	<i>zeer matig</i>
2	bad	<i>slecht</i>
1	very bad	<i>zeer slecht</i>

Bron: Maastricht University en Lentiz

Past het onderwijs wel?

Niet lang geleden ging 60% van de Nederlandse leerlingen naar het VMBO, en 40% naar havo/vwo. Nu is het andersom. Welke factoren hebben hier in meegespeeld? Is de intelligentie toegenomen? Is het onderwijs beter geworden? Zijn de ouders veeleisender? Wordt er massaal getraind voor cito-toetsen? Ik vrees vooral de laatste twee. Ik heb stellig de indruk dat veel leerlingen een te hoge Cito score behalen, die niet past bij hun kwaliteiten. Deze leerlingen stromen te hoog in in het voortgezet onderwijs, lopen daar op hun tenen en halen met kunst en vliegwerk de gewenste eindstreep. Of niet.

Jongeren die het steeds net niet redden, worden voortdurend geconfronteerd met wat ze niet goed afgaat. In het onderwijs zijn we erg goed geworden in het signaleren van achterstanden, tekorten en speciale zorgbehoeftes, zonder veel rekening te houden met alle stress die dat op kan leveren bij de betrokken leerling. Ik heb al vaak kinderen zien opbloeien als ze van een te hoog naar een passend niveau verhuisd waren, mits de ouders dit steunden.

Schoolsucces en welbevinden

We zijn met z'n allen gaan geloven dat hoe hoger iemand opgeleid is, hoe beter hij zijn leven tot een succes kan maken en hoe gelukkiger hij zal zijn. Maar zo eenvoudig ligt dat niet. Een hoog opleidingsniveau is absoluut geen garantie voor welbevinden.

Welbevinden onder adolescenten is op grote schaal gemeten in het Health Behaviour in School aged Children onderzoek in Europa (Currie, 2008) en het UNICEF-onderzoek (2007). Uit het UNICEF-onderzoek blijkt dat Nederlandse tieners gemiddeld gelukkiger zijn dan die in vergelijkbare westerse landen. In Engeland, Duitsland en Frankrijk is het percentage van gelukkige tieners ongeveer 10% lager. Tieners in Groot-

Britannië en Frankrijk zeggen ook minder vaak dat ze school leuk vinden.

Maar helaas houden we die topositie niet vast, als onze kinderen ouder worden. Tussen de leeftijd van 11 en 15 jaar stijgt de ervaren stress van school en daalt het gemiddelde geluksniveau. Dat is erg jammer, juist ook vanwege de positieve neveneffecten: gelukkige tieners vertonen minder probleemgedrag (Suldo & Huebner, 2004a), minder symptomen van depressie en angst (Gilman & Huebner, 2003), ze gebruiken minder stimulerende middelen (Zullig, Valois, & Huebner, 2001) en vertonen minder gewelddadig gedrag (Valois, Zullig, & Huebner, 2001). In de oktobereditie van dit blad schreef Jelle Jolles over het belang van welbevinden voor het leren. Hij schreef dat jongeren die minder goed in hun vel zitten wel vijf keer vaker onder hun vermogen presteren dan jongeren die beter in hun vel zitten.

Gelukkige pubers groeien bovendien uit tot gelukkige volwassenen. In een groot Brits longitudinaal onderzoek beoordeelde leraren bijna 3000 tieners van 13-15 jaar. Elke leerling kreeg punten als hij populair was bij andere kinderen, gelukkig en tevreden was, makkelijk vrienden maakte of energiek was. Dit oordeel bleek een voorspellende waarde te hebben. Kinderen die een positieve beoordeling kregen, bleken als volwassenen een hogere tevredenheid met het te werk hebben, vaker contact met familie en vrienden te hebben en veel minder kans te hebben om in hun latere leven psychische stoornissen te ontwikkelen.

Het is dus maar de vraag of we onze onderwijspijlen op het juiste doel richten.

Een andere route

Harvard University begon in 2006 met gelukslessen en dit was meteen de populairste cursus daar ooit. Nog steeds geven ze die lessen als basis voor goed presteren, omdat het hun uiterst

ambitieuze studenten helpt om lekker in hun vel te (blijven) zitten. In september van dit jaar deden de Verenigde Naties een wereldwijde oproep om beleid te gaan richten op het welbevinden van de burgers in plaats van op economische groei (Helliwell, Layard & Sachs 2013).

Waarom kiezen we in het voortgezet onderwijs niet een andere route, een andere invulling voor excellent onderwijs? We kunnen de focus verleggen van het verhogen van cognitieve vaardigheden naar het helpen ontwikkelen van sociale vaardigheden, creativiteit, emotionele intelligentie, zelfkennis, zelfbeheersing en veerkracht. Goede relaties met docenten en leeftijdsgenoten zijn van vitaal belang voor het welbevinden van onze leerlingen (Suldo & Huebner, 2006), maar daar moet je dan wel wat tijd en aandacht aan besteden.

De Europese Unie schrijft ons voor dat in 2020 minstens 40 procent van de 30 tot 34-jarigen een hogere opleiding moet hebben voltooid. In 2012 zaten we in Nederland al op ruim 42 procent. Wat mij betreft kunnen we het ons best permitteren om het iets kalmer aan te doen, de docenten en leerlingen wat minder op te juttten en meer aandacht te schenken aan geluk. ●

► **Jacqueline Boerefijn (1958) is biologiedocent aan het Groen van Prinstererlyceum (Lentiz) in Vlaardingingen en Master toegepaste positieve psychologie. Zij is de initiatiefnemer van 'Lessen in Geluk' en 'Positief Onderwijs'. Samen met Ad Bergsma schreef ze 'Opvoeden tot geluk, help je tiener puberen', en met hem werkt zij nu aan 'Gelukkig voor de klas', (want gelukkige docenten hebben leerlingen die beter presteren).**

Referenties

- Currie, C. et al. (Eds) (2008). Inequalities in young people's health: HBSC international report from the 2005/2006 Survey. WHO Regional Office for Europe, Copenhagen *Health Policy for Children and Adolescents*, 5.
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2003). A review of life satisfaction research with children and adolescents. *School Psychology Quarterly*, 18, 192–205.
- Richards, M & Huppert, F.A. (2011) Do positive children become positive adults? Evidence from a longitudinal birth cohort study *The Journal of Positive Psychology* Volume 6, 75–87
- Suldo, S.M., & Huebner, E.S. (2004a). Does life satisfaction moderate the effects of stressful life events on psychopathological behavior during adolescence? *School Psychology Quarterly*, 19, 93–105.
- Suldo, S.M., & Huebner, E.S. (2006). Is extremely high life satisfaction during adolescence advantageous? *Social Indicators Research*, 78, 179–203.
- UNICEF Innocenti Research Centre (2007). *Comparing child well-being in OECD countries: concepts and methods*. (Innocenti Working Paper no.2006-03) Florence, Italy. Bradshaw, J., Hoelscher, P. & Richardson, D. Webbink, D., Gerritsen, S. (2013) How much do children learn in school? International evidence from school entry rules, *CBP*, The Hague
- Helliwell, J., Layard, R., Sachs, J. (Eds) (2013) *World Happiness Report*, United Nations
- Valois, R. F., Zullig, K., & Huebner, E. S. (2001). Relationship between life satisfaction and violent behaviors among adolescents. *American Journal of Health Behavior*, 25, 353–366.
- Zullig, K. J., Valois, R. T., & Huebner, E. S. (2001). Relationship between perceived life satisfaction and adolescents' substance abuse. *Journal of Adolescent Health*, 29, 279–288.